

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

TARBIYA FANINI O‘QITISHDA NAZARIY ASOSLAR

Nazarova Nasiba Abdullayevna

Termiz iqtisodiyot va serviz univerteti,

Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi

(boshlang‘ich ta’lim) 1-kurs magistranti

Ilmiy rahbar: p.f.f.d (PhD). M.X.Xaydarova

Annotatsiya. Ushbu maqolada umumiy o‘rta ta’lim tizimida “Tarbiya” fanini o‘qitishning nazariy asoslari sun’iy intellekt texnologiyalari bilan bog‘liq holda tahlil qilinadi. Tarbiya fani o‘quvchilarda ma’naviy-axloqiy sifatlar, ijtimoiy mas’uliyat, huquqiy ong, fuqarolik pozitsiyasi, madaniyatlararo muloqot va hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiluvchi muhim o‘quv fanidir. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 6-iyuldagi 422-son qarorida “Tarbiya” fani ta’lim mazmuni va malaka talablarining tuzilishini belgilovchi konseptual fan sifatida ko‘rsatilgan; mazkur fan bir qator avvalgi tarbiyaviy yo‘nalishlarni yagona tizimga birlashtiradi. Maqolada sun’iy intellekt tarbiya jarayonida o‘qituvchini almashtiruvchi vosita emas, balki darsni individuallashtirish, vaziyatli topshiriqlar yaratish, o‘quvchi refleksiyasini faollashtirish, baholash mezonlarini aniqlashtirish va real hayotiy muammolar asosida axloqiy qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi yordamchi pedagogik instrument sifatida talqin qilinadi.

Kalit so‘zlar: Tarbiya fani, sun’iy intellekt, ma’naviy tarbiya, axloqiy kompetensiya, raqamli pedagogika, individual ta’lim, refleksiya, ijtimoiy mas’uliyat, media savodxonlik, pedagogik innovatsiya.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF TEACHING THE SUBJECT “UPBRINGING”

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Nazarova Nasiba Abdullayevna

Termiz University of Economics and Service

Master’s student of Theory and Methodology of Education and Upbringing

Primary Education, 1st year

Scientific supervisor: M.X. Xaydarova

PhD in Pedagogical Sciences

Abstract. This article analyzes the theoretical foundations of teaching the subject “Upbringing” in the general secondary education system in connection with artificial intelligence technologies. The subject “Upbringing” is an important academic discipline aimed at developing pupils’ spiritual and moral qualities, social responsibility, legal awareness, civic position, intercultural communication, and life competencies. Resolution No. 422 of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated July 6, 2020 defines the subject “Upbringing” as a conceptual discipline that determines the structure of educational content and qualification requirements; this subject integrates a number of previous educational directions into a single system. The article interprets artificial intelligence not as a tool that replaces the teacher in the upbringing process, but as an auxiliary pedagogical instrument that helps individualize lessons, create situational tasks, activate pupils’ reflection, clarify assessment criteria, and develop skills for making ethical decisions based on real-life problems.

Keywords: Upbringing subject, artificial intelligence, spiritual education, moral competence, digital pedagogy, individualized learning, reflection, social responsibility, media literacy, pedagogical innovation.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ПРЕДМЕТА «ТАРБИЯ»

Назарова Насиба Абдуллаевна

Термезский университет экономики и сервиса

магистрант 1-го курса специальности

ISSN (E): 2181-4570

CONFERENCE SPECIAL ISSUE

CROSSREF Prefix: 10.66301

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

«Теория и методика образования и воспитания»

направление: начальное образование

Научный руководитель: М.Х. Хайдарова

доктор философии по педагогическим наукам (PhD)

Аннотация. В данной статье анализируются теоретические основы преподавания предмета «Тарбия» в системе общего среднего образования во взаимосвязи с технологиями искусственного интеллекта. Предмет «Тарбия» является важной учебной дисциплиной, направленной на формирование у учащихся духовно-нравственных качеств, социальной ответственности, правового сознания, гражданской позиции, межкультурной коммуникации и жизненных компетенций. В постановлении Кабинета Министров Республики Узбекистан № 422 от 6 июля 2020 года предмет «Тарбия» определён как концептуальная дисциплина, устанавливающая структуру содержания образования и квалификационных требований; данный предмет объединяет ряд прежних воспитательных направлений в единую систему. В статье искусственный интеллект рассматривается не как средство, заменяющее учителя в воспитательном процессе, а как вспомогательный педагогический инструмент, способствующий индивидуализации урока, созданию ситуационных заданий, активизации рефлексии учащихся, уточнению критериев оценивания и развитию навыков принятия нравственных решений на основе реальных жизненных проблем.

Ключевые слова: предмет «Тарбия», искусственный интеллект, духовное воспитание, нравственная компетенция, цифровая педагогика, индивидуальное обучение, рефлексия, социальная ответственность, медиаграмотность, педагогическая инновация.

Kirish

Tarbiya fani zamonaviy maktab ta’limida faqat axloqiy nasihat beruvchi predmet emas, balki o‘quvchini real hayotga tayyorlovchi, ijtimoiy-huquqiy ongini shakllantiruvchi, ma’naviy immunitetini

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

mustahkamlovchi va shaxsiy mas’uliyat hissini rivojlantiruvchi kompleks ta’lim maydonidir. Bugungi globallashuv, raqamli axborot oqimi, ijtimoiy tarmoqlar, sun’iy intellekt yordamida yaratilayotgan kontentlar, noto’g’ri axborot va qadriyatlar to’qnashuvi sharoitida Tarbiya fanining vazifasi yanada murakkablashdi. O’quvchi endi faqat oilada, maktabda yoki mahallada shakllanmaydi; uning dunyoqarashiga algoritmlar, tavsiya tizimlari, raqamli platformalar va generativ sun’iy intellekt mahsulotlari ham ta’sir ko’rsatmoqda.

Sun’iy intellektning ta’limga kirib kelishi Tarbiya fanini ham chetlab o’tmaydi. UNESCO sun’iy intellekt ta’limdagi yirik muammolarni hal qilish, o’qitish va o’rganish amaliyotini yangilash hamda SDG 4 — sifatli ta’lim maqsadiga erishishni tezlashtirish salohiyatiga ega ekanini, biroq bu jarayon inklyuzivlik, tenglik va inson markazli yondashuv asosida boshqarilishi kerakligini ta’kidlaydi. Demak, Tarbiya fanida AI vositalaridan foydalanish texnik yangilik emas, balki chuqur pedagogik va axloqiy masala hisoblanadi. Noto’g’ri qo’llansa, AI o’quvchining fikrlashini sustlashtiradi, tayyor javobga qaram qiladi, axloqiy muhokamani yuzaki qiladi. To’g’ri qo’llansa, u real hayotiy vaziyatlar, muammoli savollar, bahsli keyslar va individual refleksiya orqali tarbiyaviy ta’sirni kuchaytiradi.

Metodologiya

Maqola nazariy-tahliliy va qiyosiy-pedagogik metod asosida yozildi. Tadqiqotda uch turdagi manbalar tahlil qilindi: birinchidan, O‘zbekiston Respublikasida Tarbiya fanining joriy etilishi va mazmuniga oid normativ hujjatlar; ikkinchidan, UNESCO va OECD tomonidan e’lon qilingan sun’iy intellekt va ta’limga oid xalqaro tavsiyalar; uchinchidan, zamonaviy pedagogik amaliyotda qo’llanilayotgan kompetensiyaviy, shaxsga yo’naltirilgan, muammoli va refleksiv ta’lim yondashuvlari.

Maqolada sun’iy intellekt “mustaqil tarbiyachi” sifatida emas, “pedagogik vosita” sifatida baholandi. Bu muhim chegaradir. Chunki Tarbiya fanida asosiy subyekt o’qituvchi, o’quvchi va tarbiyaviy muhit hisoblanadi. AI esa vaziyatli topshiriqlar tuzish, savollarni differensiallashtirish, murakkab axloqiy muammolarni modellashtirish, o’quvchi javoblarini tahlil qilish va darsdan keyingi mustaqil fikrlashni

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

rag‘batlantirish uchun ishlatilishi mumkin. UNESCO generativ AI bo‘yicha yo‘riqnomasida bunday texnologiyalarni inson markazli yondashuv asosida boshqarish, davlatlar va ta‘lim tizimlari tomonidan aniq siyosat va inson salohiyatini rivojlantirish choralari ishlab chiqish zarurligi qayd etiladi.

Natijalar

Tahlil natijasida Tarbiya fanini sun‘iy intellekt bilan integratsiyalashning to‘rtta asosiy nazariy yo‘nalishi aniqlandi.

Birinchi yo‘nalish — shaxsga yo‘naltirilgan tarbiya. An‘anaviy darsda barcha o‘quvchilarga bir xil savol, bir xil topshiriq va bir xil vaziyat berilishi mumkin. Ammo o‘quvchilarning hayotiy tajribasi, oilaviy muhiti, ijtimoiy faolligi, qiziqishlari va muammolarni qabul qilish darajasi har xil. AI o‘qituvchiga bitta mavzuni turli darajadagi keyslar orqali berishga yordam beradi. Masalan, “mas’uliyat” mavzusida boshlang‘ich sinf o‘quvchisiga oddiy oilaviy vaziyat, yuqori sinf o‘quvchisiga esa ijtimoiy tarmoqdagi axloqiy tanlov, yolg‘on axborotni tarqatmaslik yoki jamoaviy qaror qabul qilishga oid murakkab holat berilishi mumkin. Bu yondashuv Tarbiya fanining yosh va psixofizologik xususiyatlarga mos bo‘lishi kerakligi haqidagi talabga mos keladi; 422-son qarorda o‘quv materiali o‘quvchi yoshi va oldingi bilim darajasini hisobga olishi lozimligi ko‘rsatilgan.

Ikkinchi yo‘nalish — real hayotiy vaziyatlar asosida axloqiy fikrlashni rivojlantirish. Tarbiya fanida eng zaif yondashuv — tayyor xulosa berishdir. Masalan, “rostgo‘y bo‘lish kerak”, “kattalarni hurmat qilish kerak”, “Vatanga sodiq bo‘lish kerak” kabi gaplar to‘g‘ri, lekin o‘quvchi ularni real vaziyatda qanday qo‘llashni bilmasa, tarbiyaviy natija yuzaki bo‘lib qoladi. AI yordamida o‘qituvchi real hayotga yaqin muammoli vaziyatlar yaratishi mumkin: sinfdoshlar o‘rtasidagi adolatsizlik, internetdagi yolg‘on xabar, jamoaviy ishda mas’uliyatni bo‘lishish, ekologik muammo, maktab mulkiga munosabat, oiladagi vazifa, do‘stlik va manfaat to‘qnashuvi. Bunday keyslar o‘quvchidan tayyor javobni emas, sabab, oqibat, tanlov va mas’uliyatni tahlil qilishni talab qiladi.

Muhokama

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Tarbiya fanini sun’iy intellekt bilan bog‘lashda asosiy xato — AI imkoniyatlarini haddan tashqari ideallashtirishdir. AI darsni qiziqarli qilishi, topshiriqlarni tez tayyorlashi va turli vaziyatlarni modellashtirishi mumkin. Ammo u o‘quvchining oilaviy holatini, ichki kechinmasini, sinfdagi real munosabatlarni, mahalla muhitini va nozik tarbiyaviy vaziyatlarni to‘liq anglay olmaydi. Shuning uchun Tarbiya fanida AI faqat yordamchi vosita bo‘lishi kerak. O‘qituvchi esa mazmun, maqsad, qadriyat va pedagogik mas’uliyat egasi bo‘lib qoladi.

Ikkinchi xavf — tayyor javobga qaramlik. Agar o‘quvchi “yaxshi inson qanday bo‘lishi kerak?” yoki “ijtimoiy tarmoqda yolg‘on xabar ko‘rsam nima qilishim kerak?” kabi savollarga AI javobini ko‘chirib topshirsa, bu tarbiya emas, imitatsiya bo‘ladi. Tarbiya fanining maqsadi chiroyli matn yozdirish emas, o‘quvchining ichki pozitsiyasini shakllantirishdir. Shu sababli AI ishlatilgan topshiriqlarda o‘quvchidan shaxsiy fikr, hayotiy misol, qaror sababi va o‘z xatti-harakatiga baho talab qilinishi zarur.

Tarbiya fanida AI bilan ishlashning eng maqbul modeli quyidagicha bo‘lishi mumkin: avval o‘qituvchi mavzuning tarbiyaviy maqsadini belgilaydi; keyin AI yordamida real vaziyatli topshiriq yoki muhokama savollarini yaratadi; undan so‘ng o‘quvchilar guruhda bahs yuritadi; yakunda har bir o‘quvchi o‘z pozitsiyasini yozma yoki og‘zaki asoslaydi; o‘qituvchi esa xulosani milliy va umuminsoniy qadriyatlar bilan bog‘laydi. Bu modelda AI fikrni boshlashga yordam beradi, lekin fikrni yakunlamaydi. Yakuniy tarbiyaviy natija o‘quvchi va o‘qituvchi o‘rtasidagi jonli muloqotda shakllanadi.

Xulosa. Tarbiya fanini o‘qitishda sun’iy intellektdan foydalanish zamonaviy pedagogikaning muhim yo‘nalishlaridan biridir. Biroq bu jarayon texnologik modaga ergashish sifatida emas, nazariy asoslangan, pedagogik nazoratga ega va insonparvarlik mezonlariga tayangan holda tashkil etilishi kerak. Tarbiya fani o‘quvchining shaxsiy fazilatlarini, axloqiy qarashlari, ijtimoiy mas’uliyati, huquqiy ongi va fuqarolik pozitsiyasini shakllantiradi. Sun’iy intellekt esa bu jarayonda individual topshiriqlar, real hayotiy keyslar, refleksiv savollar, baholash mezonlari va media savodxonlik mashqlarini yaratishda samarali yordamchi bo‘lishi mumkin.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Maqolada olib borilgan tahlil shuni ko‘rsatadiki, AI Tarbiya fanida uch shart asosida foydali bo‘ladi: birinchidan, o‘qituvchi boshqaruvi saqlansa; ikkinchidan, o‘quvchi tayyor javobni emas, mustaqil axloqiy fikrni ishlab chiqsa; uchinchidan, AI vositalari milliy tarbiya konsepsiyasi, yosh xususiyatlari va real hayotiy ehtiyojlarga moslashtirilsa. Aks holda, sun’iy intellekt tarbiya jarayonini boyitmaydi, balki uni yuzaki, shablon va mexanik faoliyatga aylantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 31-dekabrda 1059-son qarori. “Uzluksiz ma’naviy tarbiya konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 6-iyuldagi 422-son qarori. “Umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida ‘Tarbiya’ fanini bosqichma-bosqich amaliyotga joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”.
3. UNESCO. *Guidance for Generative AI in Education and Research*. 2023; updated 2026.
4. UNESCO. *AI and Education: Guidance for Policy-makers*. 2021; updated 2025.
5. UNESCO. *Artificial Intelligence in Education*. Digital Education resources.